

УДК: 657.1.011.56:631.15

ОСОБЛИВОСТІ АВТОМАТИЗАЦІЇ УПРАВЛІНСЬКОГО ТА БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Петіна Л.В., к.е.н., доцент

Міжнародний університет бізнесу і права м. Херсон

В статье исследовано применение ЭВМ в бухгалтерском и управленческом учете на сельскохозяйственных предприятиях с учетом особенностей аграрного сектора.

Ключевые слова: бухгалтерский учет, управленческий учет, автоматизация, вычислительная техника.

In the article application of computer is explored in a book-keeping and administrative account on agricultural enterprises taking into account the features of agrarian sector.

Key words: record-keeping, administrative account, automation, computing engineering.

Постановка проблеми. Значні об'єми інформації, широка деталізація даних, високі вимоги до оперативності та аналітичності – основні причини, що визначають необхідність впровадження автоматизації обліково-аналітичних робіт на основі використання сучасних технічних засобів, технологій збору та обробки облікової інформації.

У сфері управління автоматизація забезпечує високій рівень організації праці, дає змогу значно зменшити затрати часу на обчислення і розрахунки, а також створити умови для підвищення продуктивності праці. Вона сприяє впровадженню раціональних форм облікової праці, а також уніфікації форм первинних документів і методів обробки, прискоренню документообігу, скороченню строків отримання виробничої інформації.

Аналіз останніх досліджень. З розвитком науково-технічного прогресу в обліку почала застосовуватись комп'ютерна техніка – ефективний інструмент підвищення продуктивності праці в роботі з інформацією. Проте наукових публікацій з проблем теорії, методології і практики автоматизації управлінського і бухгалтерського обліку на сільськогосподарських підприємствах недостатньо. До найбільш змістовних можна віднести публікації М.Ф. Кропивка, М.Ф. Огійчука, П.А. Щербакова, В.І. Завгороднього, А.М. Кузьмінського, Ю.А. Кузьмінського та деяких інших.

Викладення матеріалу. Застосування ЕОМ в бухгалтерському обліку виробництва сільськогосподарської продукції значно підвищує оперативність обліку за рахунок мінімізації розриву в часі між збором вхідної інформації та одержанням вихідних, опрацьованих даних, які необхідні для управління економікою сільськогосподарських підприємств. При цьому повинен бути забезпечений повний облік витрат виробництва за елементами та статтями, як за структурними підрозділами, так і по підприємству загалом; своєчасне і повне оприбуткування виробленої продукції, контролю за її зберіганням під час збирання та наступної обробки, а також правильність визначення собівартості рослинницької продукції та проведених робіт.

Раціональне використання ЕОМ в обліку витрат і виходу продукції необхідно розглянути як складову частину загальної проблеми удосконалення управління. Автоматизація обліку змінює характер праці облікових працівників. Необхідним є створення автоматизованих робочих місць бухгалтера (АРМБ), яке представляє собою сукупність таких видів забезпечення: програмного, інформаційного, організаційно-технічного.

Завдяки такому забезпеченню автоматизації бухгалтерського обліку, на основі АРМБ, стає можливим вирішення завдань не тільки бухгалтерії, але і інших функціональних служб підприємства та активний вплив, на основі підсумкової інформації, на процес управління господарською діяльністю.

Організація АРМБ повинна ґрунтуватись на таких положеннях:

- автоматизована обробка інформації відбувається в реальному режимі часу, безпосередньо на робочих місцях облікових працівників;
- перевага діалогової системи спілкування працівників з ЕОМ;
- організація документації на машинних носіях;
- підвищення оперативності обробки облікових даних та видачі підсумкової інформації;
- автоматизація комунікацій між робочими місцями користувачів;
- створення умов для використання раціональних методів контролю та коригування даних.

При автоматизації обліку і аналізу процесу виробництва можливими є два підходи до організації АРМБ:

- 1) ЕОМ встановлюють безпосередньо в центральній бухгалтерії;
- 2) ЕОМ встановлюють в кожному структурному підрозділі.

При встановленні обчислювальних машин тільки в бухгалтерії, вся первинна документація ведеться вручну безпосередньо всередині структурного підрозділу. Далі первинну інформацію передають до центральної бухгалтерії на АРМ окремих облікових ділянок. Кінцевим пунктом призначення даних є АРМБ по веденню синтетичного та аналітичного обліку, де формується інформація про витрати виробництва, здійснюється їх систематизація, групування з подальшим складанням балансу та інших звітних форм.

Проте постійне збільшення об'єму інформації специфіка облікових операцій та територіальна розосередженість структурних підрозділів на сільгосп підприємствах, як правило, є причиною децентралізації облікового процесу. В таких випадках ЕОМ встановлюється безпосередньо в кожному структурному підрозділі. Головним завданням при цьому є організація АРМБ підрозділу, яке буде забезпечувати ведення первинного обліку, а також складання зведених, звітних документів про виробничу діяльність структурної одиниці підприємства.

Забезпечена системою автоматизованих робочих місць децентралізація обробки облікової інформації дає можливість за допомогою ЕОМ і терміналів, реєструвати і формувати первину документацію, одержувати звітні зведення та відомості безпосередньо в підрозділах підприємства, роблять непотрібною надмірну централізацію бухгалтерського апарату та всієї системи обліку в цілому.

Враховуючи вище перераховані переваги децентралізації слід відзначити, що на сільгосп підприємствах України головним напрямком є автоматизація робочих місць на базі використання персональних ЕОМ в умовах децентралізації.

Що стосується автоматизації економічного аналізу, то не дивлячись на значну економічну віддачу від застосування ЕОМ та гостру потребу в автоматизації, обчислювальна техніка використовується не в достатній мірі. Однією з причин відсутності впровадження автоматизації є відсутність розробленої відповідної методики. Також слід відмітити, що у нинішніх спеціалістів сільського господарства не має належної бази професійних знань, необхідних для роботи із сучасною обчислювальною технікою для проведення аналізу в автоматизованому режимі. Однак цей напрямок удосконалення обліково-аналітичної роботи та управління в цілому, слід вважати перспективним.

Для забезпечення автоматизованого виконання обліково-аналітичної роботи за допомогою обчислювальної техніки, організації інтегрованої обробки всіх видів економічної інформації та скорочення трудомісткості по її опрацюванню на кожному підприємстві створюється масив нормативно-довідкової інформації на дату впровадження АРМБ [1].

До складу нормативно-довідкової інформації обліку виробництва входять; норми виробітку та розцінки, норми витрат пального, відсотки рівних доплат і надбавок, облікова ціна товарно-матеріальних цінностей та інші реквізити постійного і умовно-постійного характеру. В документах залишається тільки змінна інформація. Перелік та структура довідок нормативно-довідкової інформації передбачається в проектах по автоматизації обліку. В процесі використання нормативно-довідкової інформації необхідно проводити коригування даних, щодо неї входять. Несвоєчасність коригуючих дій може призвести до невиконання автоматичних дій по проведенню розрахунків, що в свою чергу спричинить додаткові затрати часу працівниками бухгалтерії для оформлення документів і перерахування даних.

Головний ефект від створення і використання нормативно-довідкової інформації прослідковується в процесі забезпечення раціональної організації процесу машинної обробки даних скорочення трудомісткості робіт по підготовці документів для машинної обробки даних по вводу та перевірці правильності введення даних; забезпечення максимальної автоматизації обліково-обчислювальних робіт; створення найбільш сприятливих умов для організації інтегрованого збору, обробки і використання різних видів економічної інформації.

В процесі автоматизації бухгалтерського обліку в сфері виробництва широко використовується база даних. Вона є центральною частиною автоматизованої системи управління сільськогосподарськими підприємствами [2].

Необхідно враховувати те, що першоосновою впровадження автоматизації обліку та аналізу процесу виробництва в будь-якій сільськогосподарській галузі повинно бути повне дотримання принципів його методології, організації аналітичного і синтетичного обліку, проведення аналізу контролю вірогідності та синтезування даних на той час, коли в них виникає потреба.

На АРМБ вирішуються питання відповідно до їх функціонального призначення та компетенції облікового працівника. Необхідною умовою існування автоматизованих робочих місць є їх об'єднання в єдину локальну мережу АРМ підприємства.

Основний блок вихідної інформації формується на функціональних АРМБ: АРМБ по обліку оплати праці, АРМБ по обліку основних засобів, АРМБ по обліку товарно-матеріальних цінностей, АРМБ реалізації продукції та ін. Тому вся інформація повинна бути представлена в загальній базі даних, що формується у відповідності із вимогами АРМБ по обліку виробництва [3].

Використання ЕОМ в обліку виробництва продукції сільського господарства повинно бути спрямовано на розширення інформаційної бази із врахуванням особливостей вирощування окремих культур.

До таких особливостей можна віднести:

- відмінності в технологіях вирощування окремих видів рослин;
- різниця в урожайності культур;
- необхідність виконання і дозування робіт на полях, що мають ґрунтові особливості (гіпсування, вапнування, внесення добрив та ін.).

Застосування ЕОМ в обліку витрат виробництва повинно забезпечувати достатню, для щоденного управління, оперативність даних, основу на високій швидкості обліку, можливість методологічно правильного рішення логічних задач, що виникають в процесі обліку і калькулювання, обробку інформації про витрати необмеженої кількості ділянок.

Автоматизація обліку процесу виробництва дозволить розширити номенклатуру калькуляційних статей витрат та деталізацію їх групування. Це призведе до скорочення питомої ваги витрат, що розподіляються між окремими культурами рослин пропорційно різним умовним ознакам. Більш того, використання в обліку ЕОМ сприятиме обґрунтованому розподілу непрямих витрат між окремими об'єктами обліку. Всі ці фактори складають додаткові можливості удосконалення методології калькулювання, а також поглиблення аналізу.

Впровадження обчислювальної техніки дозволить глибоко вивчити залежність витрат від різних факторів, провести точні обчислення, враховуючи дійсні співвідношення між об'ємом виробництва та розміром витрат, а також скласти точну попередню та остаточну калькуляцію.

Додатковою перевагою комп'ютеризації бухгалтерського обліку, зокрема при складанні планової та визначенні фактичної собівартості продукції сільського господарства, являється те, що порівняння планових і фактичних показників, а також аналіз їх відхилень можуть відбуватися автоматично. Можливості аналізу відхилень при комп'ютеризованому обліку значно ширші, ніж в умовах ручної обробки даних.

При постановці обліку виробництва в умовах автоматизованої обробки інформації особливу увагу слід приділити:

- організації документообігу;
- визначення рахунків, що будуть використовуватися в обліку;
- визначення об'єму і змісту документів для внутрішньої і зовнішньої звітності.

Використання ЕОМ базується на первинній документації, дані якої заносять до пам'яті обчислювальної машини для подальшої обробки. Первинні документи обліку на машинних носіях повинні відповідати вимогам наступної автоматизованої обробки, проведенню економічного аналізу, поточно-го і наступного контролю за господарськими операціями.

Значним недоліком застосування первинних документів на машинних носіях в обліку і аналізі є те, що нормативними документами України не регламентується порядок їх використання в обліку, не визначено порядок засвідчення вірогідності господарської операції, що відбулася. Потребує також законодавчого затвердження положення про електронний підпис документів, оформлених обчислювальними машинами і включених до їх бази даних.

Слід враховувати те, що перевагою ведення первинного обліку на машинних носіях є зменшення трудомісткості з виготовлення первинних документів та введення даних в пам'ять ЕОМ, зменшення кількості помилок через можливість візуального контролю, одночасна підготовка документу і проведення бухгалтерської реєстрації на рахунок синтетичного і аналітичного обліку.

За автоматизованої форми обліку процесу виробництва використовуються первинні та зведені документи. В кожному з цих документів виділяють зони кодування. За обробки інформації на ЕОМ з розділу обліку витрат і виходу продукції використовуються крім загальних кодів облікових номенклатур (код виробничих витрат, структурних підрозділів та ін.), ще й спеціальні коди (статей виробничих витрат, коди видів сільськогосподарських робіт, руху товарно-матеріальних цінностей, тощо). Використання кодів в обліку виробництва продукції, в умовах автоматизованої обробки даних, дає можливість групувати їх для складання вихідних документів, що характеризують витрати виробництва за видами сільськогосподарських робіт [4].

Висновки. Ефективності проведення обліково-аналітичних та контрольних заходів в сільському господарстві можна досягти лише за умови підвищення їх оперативності – наближення до процесу виробництва, тобто проведення їх безпосередньо в структурних підрозділах, що дозволить своєчасно приймати регулюючі управлінські рішення, активно втручатися в хід виробничих процесів. Одним із напрямків удосконалення обліково-аналітичної роботи процесу виробництва є його автоматизація на основі використання сучасної обчислювальної техніки. Застосування ЕОМ в системі АРМ бухгалтера в значній мірі дозволить розширити інформаційну ємність даних, необхідних для ефективного управління, дасть можливість здійснювати оперативний аналіз в ході виробництва і за результатами виробничого процесу без значних витрат праці обліковців та буде сприяти покращенню економічного стану підприємства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Агропромисловий комплекс України: стан, тенденції та перспективи розвитку: Ін форм. аналіт. зб. / За ред. П.Т. Саблука та інш. – К.: ІАЕ. – 2006. – № 4. – 646 с.
2. Дусановський С.Л. Економічні основи розвитку АПК в ринкових умовах: [навч. посіб.] / С.Л. Дусановський, С.М. Білан. – К.: ННЦ "Інститут аграрної економіки", 2003. – 182 с.
3. www.buhgalter911.com
4. www.vobu.com.ua

УДК 657

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ОПЛАТИ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ВІТЧИЗНЯНОГО ТА ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ

Гриліцька А.В., к.е.н., доцент,
Вялих Ю.В.

Черкаський державний технологічний університет

В данной статье рассматриваются пути улучшения организации бухгалтерского учета оплаты труда на предприятиях с применением отечественного и зарубежного опыта.

Ключевые слова: организация учета, расчеты по оплате труда, уровень заработной платы.

In the article the ways of improvement of organization of record-keeping of labour payment are examined on enterprises with the use of domestic and foreign experience.

Key words: organization of record-keeping, accounts of labour payment, salary level.

Актуальність дослідження. Перехід України до ринкової моделі економіки вимагає кардинального реформування всього господарського механізму. Особливого значення в цьому контексті набуває формування ефективного механізму регулювання оплати праці робітників. Без нього неможливе створення соціально-орієнтованої ринкової економіки та досягнення на цій основі головної мети реформи – підвищення життєвого рівня народу. Це пояснюється тим, що заробітна плата лежить в основі господарського механізму і багато в чому визначає успіх усіх реформістських перетворень. У ній переплітаються інтереси суспільства, трудових колективів та окремих працівників. Вона обумовлює всі ланки та елементи господарського механізму і через неї реалізується економічний інтерес усіх суб'єктів ринкових відносин.

Організація матеріального стимулювання праці на підприємствах незалежно від форм власності передбачає вибір і застосування найбільш раціональних форм і систем індивідуальної і колективної оплати праці, удосконалення існуючих методів матеріального заохочування і матеріальної відповідальності робітників, а також застосування прогресивних способів матеріального і морального стимулювання трудових колективів.

Аналіз останніх досліджень. Свій внесок у розвиток теорії та практики обліку і аналізу сутності заробітної плати, як Ф. Бутинець [8; 9], М. Білуха, Н. Грабова, В. Завгородний, А. Кузьмінський, М. Матвіїв [10], П. Хомин [10], А. Собко, Н. Ткаченко та ін.